

Sammanfattning
Rapport 2010:7

Svenskunder- visning för invandrare (sfi)

– en granskning av hur utbildningen
formas efter deltagarnas förutsättningar
och mål

1 | Sammanfattning

Språket är en central del för en persons möjlighet till inflytande och delaktighet i det samhälle hon lever i. Sverige är ett land med relativt stor invandring. Svenskundervisning för invandrare (sfi) beskrivs som viktig för utrikesföddas integration och etablering på arbetsmarknaden i den politiska och allmänna debatten.

Sfi ska ge den studerande grundläggande kunskaper i svenska och grundläggande läs- och skrivfärdigheter för den som saknar det. Kommunen är huvudman och kan erbjuda sfi genom egen verksamhet eller extern anordnare.

1965 startade den första officiella utbildningen i sfi. Under åren har sfi återkommande kritiserats för att deltagarnas individuella förutsättningar och mål inte har varit utgångspunkten i utbildningens utformning och innehåll. Utredningar och forskning har föreslagit att studerandes erfarenheter och resurser i högre utsträckning ska tillvaratas. Skolinspektionen valde därför att under 2009 och 2010 granska om sfi bedrivs utifrån deltagarnas förutsättningar, intressen och mål. Centrala frågor att besvara har varit: om kommun och anordnare anpassar utbildningen utifrån en kartläggning av den studerandes erfarenheter, behov och mål; om studerande ges möjligheter att påverka utformningen av utbildningen; samt om anordnare och huvudmän följer upp sfi.

”1965 startade den första officiella utbildningen i sfi.”

Föreliggande rapport sammanställer resultatet av Skolinspektionens granskning av sfi i 25 kommuner. Sammantaget har drygt 370 intervjuer

”... kartläggning och studieplanering behöver utgöra bättre grund för utbildningens utformning.”

med studerande genomförts och ett stort antal intervjuer med lärare, politiker, tjänstemän, verksamhetsansvariga, rektorer och representanter för samverkande parter som Arbetsförmedling och socialtjänst/integrationsenheter. Dokument från kommuner och anordnare har samlats in och analyserats.

Sfi bedrivs under särskilda förutsättningar; deltagare skrivs in och slutar kontinuerligt under året, de avslutar kurser och påbörjar nya olika snabbt.

Vissa kombinerar sfi med praktik, arbete och annan utbildning; deltagare med flyktingbakgrund påbörjar ofta sfi kort efter ankomsten till Sverige, de kommer från krigsdrabbade områden och en del har psykiska och/eller fysiska funktionshinder; majoriteten sfi-deltagare är i barnafödande ålder vilket innebär att många har eller får ansvar för små barn under studierna och gör avbrott på grund av graviditet, föräldraledighet och vård av barn.

Skolinspektionens granskning ger exempel på väl fungerande verksamheter men också på områden som behöver stärkas för att höja utbildningens kvalitet. Resultatet visar att individuell kartläggning och studieplanering behöver utgöra bättre grund för utbildningens utformning. Behov av särskilt stöd, inklusive stöd på modersmålet, behöver ingå i kartläggning och studieplanering. Sfi individualiseras på olika sätt i undervisningen och genom bransch- och yrkesinriktningar. Individualiseringen behöver dock utvecklas ytterligare.

Individanpassning förutsätter möjligheter för studerande att påverka. Möjligheter till inflytande är beroende av tillgängligheten till information som kan ges till exempel genom studie- och yrkesvägledning, samtal via tolk och skriftlig information på olika språk. Möjligheten för deltagare inom sfi att påverka behöver stärkas.

Genomförandet av en individuellt anpassad sfi-utbildning förutsätter en väl fungerande samverkan mellan olika aktörer. Samverkan mellan sfi, andra kommunala instanser och Arbetsförmedling behöver därför stärkas. Många kommuner brister i att utvärdera, analysera och utveckla sfi, särskilt utifrån om och hur verksamheten anpassas efter individuella förutsättningar och mål. Uppföljningsarbetet behöver därför stärkas.

Sammanfattningsvis behöver de granskade kommunerna förbättra sfi inom följande områden:

- Individuell kartläggning och studieplanering behöver påverka utbildningens utformning i större omfattning
- Undervisningen behöver i större utsträckning utgå från individens erfarenheter, intressen och mål
- Möjligheten för deltagarna att påverka utbildningens utformning behöver stärkas
- Uppföljnings- och utvecklingsarbetet behöver stärkas och inbegripa individualisering och studerandes möjligheter att påverka
- Samverkan mellan sfi, andra kommunala instanser och Arbetsförmedlingen behöver stärkas

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor – kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.